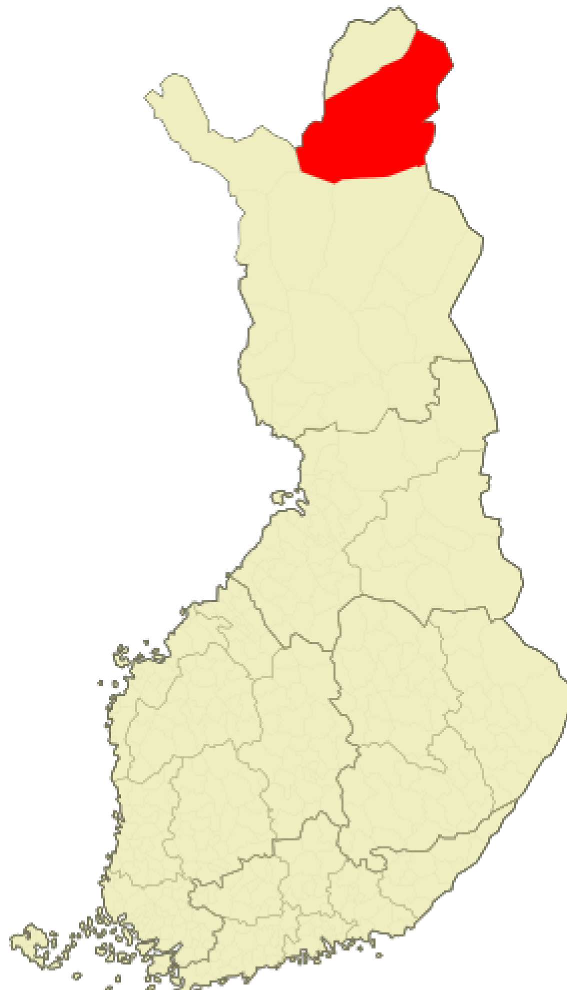

Inariko samiera

Inariera edo **Inariko samiera** (*Anarâškielâ*) Finlandiako Inari udalerri eta inguruetan hitz egiten den sami hizkuntza bat da. 250 bat inaritar hiztun ditu 2005. urtean egin zen azterketaren arabera, baina hiztun hauek, gehienetan, finlandiera edo iparraldeko samiera dakitenez, egunerokoan ez dute komunikatzeko ia erabiltzen [1]. Hizkuntza hau, elur-orein zaintzan ibiltzen diren samitar gutxi batzuk baino ez dute erabiltzen eta ez denez ofiziala eta araugilerik ez duenez, galtzeko arrisku bizian dago UNESCOren Liburu Gorriaren arabera [2]. Ez da eskoletan ikasten eta umeei ez zaie irakasten; nahiz eta, literatura tradizio apur bat duen (hala nola, 1906. urtean Biblia itzuli zen), iparraldeko samierarekin duen antzekotasunak kalte egin dio. Hiztun gehien dituen eta ofiziala den samiera bakarra denez, gainontzeko familia honetako hizkuntzek gainbehera sakona jasan dute azkenaldian, hain artean **inariera**k. Hala ere, Finlandian nahiko ezaguna den Amoc raperoak, **inariera**z abesten du, azkeneko hats dotorea eman nahi baitio hizkuntzari [3].

Inariera	
anarâškielâ	

Finlandiako Inari udalerrian bizi diren samitarren %16ak.

Datu orokorrak	
Lurralde eremua	Finlandia
Hiztunak	~300
Ofizialtasuna	Inari udalerrian
Eskualdea	Inari, Lappi
UNESCO sailkapena	4 larriki arriskuan
Araugilea	Ez du
	Hizkuntza familia

Eduki-taula

- **Historia**
- **Kokapen geografikoa**
- **Grafia**
- **Gramatika**
  - Aditza
  - Izeordaina
  - Kasua
- **Kanpo estekak**
- **Erreferentziak**

Historia

1859. urtean argitaratu zen Anar sämi kiela aapis kirje ja doctor Martti Lutherus Ucca katkismus liburua izan zen **inariera**z idatzi zen lehen liburua. Edvard Wilhelm Borg idazleak **inariera**z idatzi eta itzuli zuen lehen liburu hau.

Hala ere, 1906. urtean itzuli zen Bibliaz gain, oso gutxi idatzi da hizkuntza honetan eta batez ere, hizkuntzalariek idatzi dute **inariera**ri buruz. Nahiz eta, samitarren kultura bultzatzeko Finlandiako Samitarren Parlamentua osatu zen 1973. urtean, bultzada txikia izan zuen hizkuntzak.

1986ean Anarâškielâ servi (*Inarieraren Elkartea*) sortu zen hizkuntza sustatzen helburuaz. Elkarte honek, hala nola, liburutxoak eta egutegiak idatzi eta hizkuntza irakasteko 3-6 urte bitarteko haurrentzako gela bat ireki zuen. Belaunaldi berriei erakusteko nahi honi esker, Mikkâl Morottaja raperoak, gaur egun, **inariera**z abesten ditu bere abestiak.

1992. urtean, aldiz, Inari, Finlandiako udalerri elelaudun bakarra bihurtu zen eta **inariera** udalerriko hizkuntza ofiziala bilakatu zen, finlandiera, iparraldeko samiera eta skolterarekin batera. Hala ere, biztanleriaren %5ak baino gutxiago daki **inariera**z, nahiz eta, ofizialak diren gainontzeko samierekin gutxiengo elkar-ulertze bat dagoen.

giza hizkuntza uraldar hizkuntzak Fino-permiar hizkuntzak Fino-volgaitar hizkuntzak hizkuntza fino-samiak samiera Eastern Sami languages (en)	
Informazio filologikoa	
Kasu gramatikalak	nominatibo, genitibo, akusatibo, lokatibo, ilatibo, komitatibo, abesibo, esibo eta partitibo
Alfabetoa	latindar alfabetoa
Hizkuntza kodeak	
ISO 639-2	smn
ISO 639-3	smn
Ethnologue	smn (http://www.ethnologue.com/language/smn)
Glottolog	inar1241 (https://glottolog.org/resource/languoid/id/inar1241)
Wikipedia	smn (https://smn.wikipedia.org)

Kokapen geografikoa

Inariko herrixka hauetan entzuten da **inariera** gehien:

- Aksujärvi (Ákšujávri)
- Iijärvi (Ijjávri)
- Inari (Aanaar)
- Ivalo (Avveel)
- Kaamanen (Kaamâs)
- Menesjärvi (Menišjávri)
- Nellim (Njellim)
- Partakko (Päärtih)
- Repojoki (Riemâšjuuhâ)
- Sevettijärvi (Čevetjávri)
- Syysjärvi (Čovčjávri)
- Tirro (Mosshâš)

Grafia

Inariera idazteko Latindar alfabetoaren bertsio zabal bat erabiltzen da:

A a	(Â â)	B b	C c	Č č	D d	Đ đ	E e
F f	G g	H h	I i	J j	K k	L l	M m
N n	O o	P p	R r	S s	Š š	T t	U u
V v	Y y	Z z	Ž ž	Ä ä	(Á á)		

Gramatika

Aditza

- **Pertsona**
- Lehen pertsona
- Bigarren pertsona
- Hirugarren pertsona

- **Modua**
- Aginetera
- Baldintzazkoa
- Hautazkoa
- Indikatiboa
- Potentziala

- **Zenbakia**
- Singularra
- Duala
- Plurala

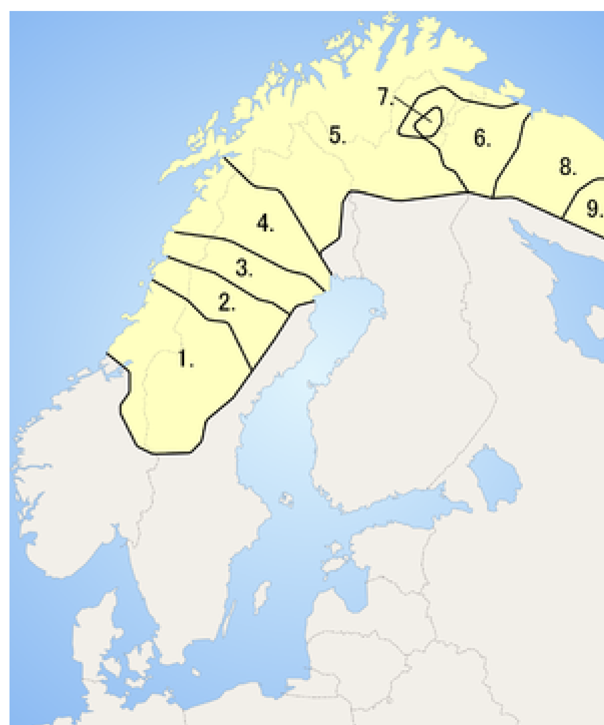
Izeordaina

Izenordainean pertsona mota hauek aurkitu daitezke. Ondorengo taulan kasu nominatibo eta genitibo/akusatiboan:

	Euskaraz	Nominatiboa	Euskaraz	Genitiboa
Lehen pertsona (singularra)	**ni**	mun	**nire**	muu
Bigarren pertsona (singularra)	**hi/zu**	tun	**hire/zure**	tuu
Hirugarren pertsona (singularra)	**hura**	sun	**haren**	suu
Lehen pertsona (duala)	**gu (bi)**	muoi	**gure**	munnuu
Bigarren pertsona (duala)	**zuek (bi)**	tuoi	**zuen**	tunnuu
Hirugarren pertsona (duala)	**haiek (bi)**	suoi	**haien**	sunnuu
Lehen pertsona (plurala)	**gu**	mij	**gure**	mii
Bigarren pertsona (plurala)	**zuek**	tij	**zuen**	tii
Hirugarren pertsona (plurala)	**haiek**	sij	**haien**	sii

Kasuen taula:

	Singularra	Duala	Plurala
Abesiboa	muuttáá	munnuuttáá	miitttáá
Esiboa	munen	munnun	minen
Genitibo-Akusatiboa	muu	munnuu	mii
Ilatiboa	munjin	munnui	mijjân
Komitatiboa	muuin, muin	munnuin, munnuuin	miiguim
Lokatiboa	must, muste	munnust	mist, miste
Nominatiboa	mun	muoi	mij
Partitiboa	muđe	munnud?	miđe?

Inariera zazpigarren zenbakia.

Kasua

Inarierak bederatzi kasu dauzka, nahiz eta, askotan, genitiboa eta akusatiboa berdinak diren.

- Abesiboa
- Akusatiboa
- Esiboa
- Genitiboa
- Ilatiboa
- Komitatiboa
- Lokatiboa
- Nominatiboa
- Partitiboa

Partitiboa bakarrik singularrean agertzen da eta, finlandieran ez bezala, **inariera**n ez da erabiltzen objektuetan aditz iragankorrekin.

Kanpo estekak

- Hiztegi txiki bat (http://www.uta.fi/~km56049/same/inarinsaame.html)
- Inarierazko grabazioa (http://www.helsinki.fi/~sugl_smi/aani/Kielinaytteet/Inarinsaame.MP3)
- Inariera bizirik mantentzeko klip-a (http://video.helsinki.fi/Media-arkisto/inarin_saamelaiset.html)

Autoritate kontrola	**Wikimedia proiektuak** · Datuak: Q33462 · **Identifikadoreak** · GND: 4267619-8 (https://d-nb.info/gnd/4267619-8) · LCCN: sh89004858 (https://id.loc.gov/authorities/sh89004858)

Erreferentziak

1. ↑ Ethnologue (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=smn)
2. ↑ Liburu Gorria (http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=EN&pg=00136)
3. ↑ Amoc (http://www.int2000.net/?act=error&code=5)

Uraldar hizkuntzak	
Finikoak	Estoniera (võroera) • Finlandiera (savoniera, kvena, meänkielia) • Ingriera • Kareliera (livviera, ludiera) • Livoniera • Vepsiera • Voteera
Samierak	*Akkalera* • Hegoaldeko samiera • Inariera • Ipar samiera • *Kemiera* • Kildinera • Luleera • Pitera • Skoltera • Terrera • Umeera
Mordoviarrak	Erziera • Mokxera
Mariera	Larreetako mariera • Mendietako mariera
Permiarrak	Komiera (ziriera, permera, jazvera) • Udmurtera
Ugriarrak	Hungariera • Khantiera • Mansiera
Samoiedoak	Enetsera • *Juratsera* • Nenetsera (basoko nenetsera, tundrako nenetsera) • Nganasanera • *Kamasiera* • *Matorrera* • Selkupera
Beste batzuk	*Mextxeriera* • *Meriera* • *Muromiera*

Letra etzanez: hizkuntza hilak. (Parentesi artean: parentesiaren ezkerrean dagoen hizkuntzaren dialektoak.)

- Hrvatski
- Magyar
- Italiano
- 日本語
- 한국어
- Коми
- Lietuvių
- Македонски
- മലയാളം
- Эрзянь
- Nedersaksies
- Nederlands
- Norsk nynorsk
- Norsk bokmål
- Livvinkarjala
- Polski
- Piemontèis
- Português
- Русский
- Scots
- Davvisámegiella
- Svenska
- Türkçe
- 中文

Aldatu loturak

Wikipedia Entziklopedia askea

Orriaren azken aldaketa: 27 azaroa 2019, 23:02.